

eri Uluğ Türk adını taşıyordu. Rüyasında gördüğü altın yay doğu-batı istikametinde, gümüş oklar ise kuzeye doğru uzanıyordu. Oğuz'a anlatırken düşünün kendisine dirlik düzen vermesini, birlik güven vermesini, göktanrının sözüyle gördüklerini Oğuz Kağan'ın gerçekleştirmesini diledi. Yeryüzünün her tarafını Oğuz Kağan'a bağışlamasını temenni etti. Oğuz, onun sözünü tuttu. Sabah uyanınca büyük küçük herkesi davet etti. Gün, Ay ve Yıldız adlı oğullarını gün doğusuna, Gök, Dağ ve Deniz adlı oğullarını batıya doğru ava gönderdi. Gün, Ay ve Yıldız bir altın yay buldu. Dönüp yayı Oğuz Kağan'a takdim etti. Kağan, yayı üçe bölerek çocuklarına verdi ve yayın göğe kadar uzanması için dua etti. Batıya giden Gök, Dağ ve Deniz ise üç gümüş ok bularak geri geldi. Oğuz Kağan okları da üçe böldü. Bundan sonra askerlerini beylerini çağırarak büyük bir kurtlay düzenledi. Davet edilen bütün kişiler, Oğuz Kağan'ın sözünü dinlemek için gelip katıldı. Oğuz Kağan, kırk kulaç uzunluğunda bir ağaç dikti ve tepesine altın tavuk koydurdu. Ayrıca beyaz koyun bağlattı. Sol yanına da kırk kulaç uzunluğunda ağaç diktirip onun da ucuna gümüş tavuk astırdı. Dibine ise kara koyun bağlattı. Sağ yanına Bozoklar'ı, sol yanına Üçoklar'ı oturttu ve kırk gün kırk gece süren eğlence başladı. Bundan sonra yurdunu oğulları arasında paylaştırdı. Oğullarına çok yaşayıp, çok savaşlar yaptığını, çok mızrak savurup, çok ok attığını, çok at sürdüğünü söyledi. Devamında düşmanlarını ağılattığını, dostlarını güldürdüğünü, göktanrıya da borcunu ödediğini ifade etti. Ülkemi size veriyorum, bu yurtlar sizin olsun diye tamamladı.

Yay, güneşin doğduğu yerden batıya kadar uzanan gök kubbeyi temsil ediyordu. Aslında insanoğlunun görebildiği, bilebildiği ufuk çizgilerini akla getirmekteydi. Altın yayı alan oğullara Bozok adı verilirken, üç oku alanların adı Üçok oldu. Bundan sonra yirmi dört boya kadar ulaşan Oğuz boylarının teşkilatlanması doğdu.

Genel olarak Türk tarihinde devlet adamlarına toplum bilgisi, tecrübesi ve öngörüsü ile manevi önderlik yapan bilge kişilerin mevcudiyeti söz konusudur. Uluğ Türk aksakallı olarak da adlandırılan bu kişilerin ilk örneklerindendir.

KAYNAKÇA

- Arat, Reşid Rahmeti. *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul 1936.
- Banarlı, Nihad Sami. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul 1987.
- Gündüz, Tufan. *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul 2016.
- Ögel, Bahaeddin. *Türk Mitolojisi*. I-II, Ankara 1993-95.
- Öztürk, Ali. *Türk Destanları*. İstanbul 2012.
- Sakaoğlu, Saim – Duymaz, Ali. *İslamiyet Öncesi Türk Destanları*. İstanbul 2002.

Togan, Zeki Velidi. *Oğuz Destanı*. İstanbul 1982.

Turan, Osman. "Eski Türklerde Okun Hukukî Bir Sembol Olarak Kullanılması". *Belleten*. 9/35 (1945), s. 305-318.

Ahmet TAŞAĞIL

ULUS-DEVLET

XVII. yüzyıl sonrasında teşekkül eden yeni devlet biçimi.

Modern ulus-devlet belirli bir toprak parçası (ülke) üzerinde, belirli bir siyasal iktidar aracılığı ile (egemenlik) hüküm süren bir insan topluluğunun (ulus) oluşturduğu siyasî yapı olarak kabul edilir. 1789 Fransız Devrimi'yle birlikte imparatorluk, feodal yönetim, site devletleri ve mutlak monarşiler üzerine kurulmuş geleneksel devlet modelleri yerine ülke, ulus ve egemenlik unsurları üzerine modern ulus-devletler inşa edilmiştir. Modern ulus-devlet, yönetiminden sorumlu olduğu belirli bir bölge içinde en yüksek siyasî otorite olarak kabul edilen bir bürokratik kurumlar kompleksi olarak tanımlanabilir (Hay-Lister, 2006: 5). Kavramın en temel birleşeni egemenliktir. Buna göre, en yüksek hükmetme gücü olarak egemenlik sadece devlete aittir. Devlet hâkim olduğu coğrafi alan üzerinde yasama, yürütme ve yargı tekeline sahip tek güçtür. Uluslararası alanda egemenlik ise devletlerin öteki devletlerin egemenlik hakkını tanıması, iç işlerine müdahale etmemesi ve sınırlarını tanıması anlamına gelir. Bu tanımlamalara Weber'in ifadesiyle "meşru şiddet kullanma tekeline sahip olma" (Weber, 2014: 140) özelliği de eklenir. Devletler vatandaşları üzerinde belirli yaptırımlar uygulama hakkına sahiptir ve bu yaptırımlar hukuk temeline dayandığından meşru kabul edilir. Devletin koyduğu kurallar kamusal nitelik taşır ve merkezî bir otorite tarafından uygulanır. Bu kurallar kamu yararını gözettiğini veya amaçladığını iddia ettiğinden vatandaşlarca meşru görülür.

Modern devletin en önemli birleşenlerinden biri ulus kavramıdır. Modernizm, ulusal meşruiyetle, bu düzlemde ulusal egemenlikle doğal olarak da ulus-devletle örtüşür. Örtüştürülen bir başka şey de ulusun genel iradesi ile siyasal iktidarın iradesinin ortak bütünleşmenin bir ürünü olarak yansımasıdır. Bu bağlamda meşruiyet, birey-ulus-devlet özdeşliği ile bir bütün halinde bütün karşıt unsurları içerisinde eriten bir mekanizmaya dönüşür.

Ulusal meşruiyeti savunan ulusçuluk “Siyasal birim ile ulusal birimin örtüşmelerini öngören siyasal bir ilkedir” (Gellner, 1992: 19). Modern ulus-devletin, egemenlik ilkesini dayandığı ulusun inşa sürecinde eğitimin önemli bir yeri vardır. Siyasal iktidarların oluşturduğu ideolojik ve kültürel kavramlar, kahramanlar, mitler, andlar, marşlar ve törenler okullarda öğrencilere yoğun bir şekilde aktararak siyasal iktidarın meşruiyeti sürekli olarak yeniden üretilir ve öğrencilere ulusal bilinç bu yolla kazandırılmaya çalışılır.

Modern ulus-devletin konumuna, varoluş amacına ve sorumluluklarına dair farklı görüşler mevcuttur. Devletin tarafsız olması gerektiğini, güvenliği sağlamak dışında hiçbir görev ve sorumluluğu olmadığını savunan teoriler olduğu gibi, devleti toplumsal düzeni sağlamada en önemli aygıt olarak gören teoriler de mevcuttur. Devlete pozitif görev yükleyen ikinci görüşe göre devlet ekonomik veya ideolojik alanlarda belirleyici olmalı ve vatandaşlara eğitim araçları ile yol göstermelidir. Bunun ötesinde devleti bizzat amaç olarak gören, devlet karşısında bireyi ve toplumu tamamen araçsallaştıran düşüncelere ulaşmak da mümkündür. Buradan anlaşılacağı üzere devlete çeşitli şekillerde misyon yüklemek ve sorumluluk biçmek mümkündür. Meselenin eğitimle bağlantısı ise devlet ve eğitim arasındaki ilişkinin devlete biçilen rollerle paralel olup olmamasından ileri gelmektedir.

Liberal teori bakımından devletlere asgarî/sınırlı bir rol biçilmiştir. Liberal teoride devletin hareket noktası ve amacı bireydir. Bu yüzden devlet bireyin özgürlüğünü ve toplumsal rızayı esas almalıdır. Devlet piyasa ekonomisine ve insanların iyi hayat anlayışlarına müdahil olmamalıdır. Devletin görevi ülkeyi dış tehditlere karşı korumak ve içerideki anlaşmazlıklara da tarafsız bir şekilde hakemlik yapmakla sınırlandırılmıştır. Liberal teori hukukun üstünlüğüne vurgu yapar. Bu hukuk, meşruluğunu bir toplumsal sözleşmeden alan sınırlı ve tarafsız bir yönetim tarafından egemen kılınmalıdır. Toplumsal sözleşme bağımsız ve özerk bireylerin baskı ile değil rıza ile siyasal yönetime katılmalarını sağlar.

Klasik Marksist düşüncede devlet, burjuva sınıfının sahip olduğu en önemli baskı aygıtlarından biri olarak görülür. Çünkü devlet, var olan eşitsiz sınıf ilişkilerinin sürekliliğini sağlayarak kapitalist sömürünün devamlılığını garanti eder. Bir “üst yapı” kurumu olarak devlet, burjuva değerleriyle donatılmış ve bu değerler doğrultusunda devlet sistemini ve toplumsal düzeni inşa etmiştir. Dev-

let, toplumu belirlenmiş bir düzen içinde tutan, bu düzeni koruyan, bir üst belirleyici olarak total birleştiricilik temin eden ve bir dünya görüşü ile toplumsal bütünlük sağlayan siyasal iktidar alanıdır.

Sosyal demokratik devlet anlayışı ise devleti zorunlu bir kötülük ya da olumsuz bir aygıt olarak gören anlayışlardan devleti, adaletin, hakkaniyetin, eşitlik ve özgürlüğün sağlanması için bir araç olarak gören olumlu görüşe bir geçişi ifade eder.

Faşizmde devlet, mutlak egemen, otoriter ve totaliterdir. Toplumdaki bütün güçlere hükmederek onları sıkı bir denetim altında tutar. Değerlerin en kutsalı olarak görülen devlet, bireylerin oluşturduğu bir yapı değil sosyal kuruluşlara dayanan canlı bir organizmadır. Bu özellikleri sebebiyle kutsallaştırılmış olan devlet içerisinde birey erimiş ve kaybolmuştur, kendi başına bir değer değildir. Faşist devlet şu ya da bu sınıfın değil bütün ulusun devleti olmak iddiasındadır. Hukuk kaynağı olarak ancak devlet vardır. Hukuk, devletin doğal olarak da devlet iktidarının mutlak gücüne sahip şefin/liderin buyruğu altındadır. Faşist devlet misyonunda ulus-devletin dayandığı en önemli değerdir. Bu itibarla ulusçuluk kimi örneklerde ırkçılığa kadar götürülebilmektedir.

Muhafazakâr teoride devlet insanların doğal amaçlarına uygun gelişiminin bir aracıdır ve insanların ihtiyaçlarının karşılanması için gereklidir. Devlet ve düzen fikri yakın ilişki içindedir. Çünkü devlet, insan ve toplumsal yaşamın hayatiliğine, sürekliliğine ve bir düzen içinde var olmasına katkı sağlar. Devlet bu amaca riayet ettiği ölçüde meşrudur. Yerleşik gelenekler ve teamüller devletin meşruiyet kaynaklarını oluşturduğundan devlet bu değerler temelinde sınırlandırılmalıdır. Dolayısıyla devlet, toplumsal düzeni sağlayacak kadar güçlü fakat gücünü mutlaklaştırıp diğer meşru toplumsal otoriteleri bastıramayacak kadar sınırlı bir politik otorite olmalıdır.

Modern ulus-devlet, gerek Aydınlanma düşüncesinin temel ilkelerinin yaygınlaştırılması amacıyla gerekse de ortaya çıkan yeni mesleklerle istihdam edilecek bireyler yetiştirebilmek için eğitim sisteminde reform yapma ihtiyacı duymuştur. Burada eğitim hem ulusal birliğin sağlanması hem de bürokratik sistemin işletilmesi bağlamında büyük önem arz etmiştir. Böylece devlet, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da tekeli eline almış eğitimin millileşmesi ve millî eğitimin ortaya çıkmasıyla beraber, eğitim aracılığı ile ulus bilincinin geliştirilmesi ulus-devletlerin temel amacı haline gelmiştir.

Modern ulus-devletin kurucu filozoflarından Hobbes, Rousseau ve Hegel eğitim meselesine önem vermiştir. Hobbes'a göre, modern dünyanın kutsalları olan gerçeklik, mutlak doğruluk, bilimsellik, rasyonellik iddialarıyla oluşturulan modern bilgi toplumu düzenlemenin temel araçlarından biridir. Bilgi ve bilim üretme tekeli egemenin kontrolündedir, böylece toplum bu güce bağlı ve bağımlı kılınmaktadır. Hobbes'un sisteminde bilgi, insanı tanımının, onu düzenlemenin, dönüştürmenin ve manipüle etmenin bir aracıdır. Bu yüzden bütün bilgi aktarma ve uygulama süreçleri iktidar hiyerarşisiyle belirlenir ve ona göre şekillenir. Egemen, bu yolla uyruklara egemenlik haklarının kaynağını öğretmelidir ki isyanların önüne geçebilsin (Hobbes, 2018: 250). Rousseau'ya göre eğitim kurumları, en iyi toplumsal kurumlar olup insanı tabiatından ayırmasını, ona izafi bir varlık vermek için mutlak varlığını kaldırmasını ve "ben"ini müşterek bir birlik içerisine nakletmesini öğretirler. Böylece her parça, artık kendisinin bir olduğuna değil birliğin bir kısmı olduğuna ve ancak bütünde bir organ olabileceğine inanır (Rousseau, 1966: 10). Bu inanç sayesinde toplumun birliği ve bütünlüğü süreklilik kazanmış olur. Modern ulus-devletlerin eğitim felsefesine en fazla etkide bulunan Hegel için ise eğitim, insanla devlet özdeşleşmesine kadar giden bir süreci ifade eder. Ona göre insan, yalnızca devlette ussal varlığa kavuşur. Eğitimin amacı, bireyi öznellikten kurtarıp ona devlet içinde nesnellik kazandırmaktır. Çünkü devlet, insanları birbirine bağlayan kutsallıktır. Bütün özel mutlulukların, isteklerin, çıkarların kendisine bağlı olduğu tek ve aynı yaşamdır. O, büyük bir varlık, büyük bir erek, büyük bir içeriktir (Hegel, 1991: 113-114). Bu modern anlayışların ürünü olarak eğitim, siyasal iktidarın kuruculuk aşamasından amaçların gerçekleştirilmesi için yapılan toplumsal düzenlemelerin son aşamalarına kadar toplumsal disiplini sağlayarak siyasal iktidarın kayıtsız şartsız kabulünü sağlamaya yönelmiştir.

Modern ulus-devlet ve eğitim arasındaki hem tarihsel hem kuramsal yakın ilişki çağdaş dönemde de çeşitli biçimlerde kritik edilmiş ve tartışılmıştır. Eğitim normatif bir olgudur, dolayısıyla eğitimin amacının ne olması gerektiği felsefi, ideolojik veya ahlaki bakış açılarına göre değişir. Devletin eğitim aracılığı ile toplumsal ve ahlaki değerleri vatandaşlar arasında yayması gerektiğini düşünenler olduğu gibi devletin eğitime müdahalesini ya da eğitimi resmî veya içrek ideolojisini yaymak için bir araç olarak kullanmasını eleştirenler de mevcuttur. Bu itibarla devlet ve eğitim arasındaki iliş-

kiyi çeşitli düşünce gelenekleri ve ideolojik bakış açılarından hareketle olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmek mümkündür.

Liberal teorinin devlete biçmiş olduğu tarafsız ve sınırlı rol, eğitim bağlamında da tartışılmıştır. Liberal tarafsızlık devletin, bireylerin farklı değer ve iyi hayat anlayışları arasında herhangi bir tercih yapmaması gerektiğini öne sürer. Buna göre devlet herhangi bir hayat görüşünü bireylere empoze etmemelidir. Dolayısıyla eğitim alanında devletin, çocuklara belirli liberal değerleri aşılamaması ve onlara kendi düşüncelerini sorgulamalarını gerektirecek türden telkinlerde bulunmaması gerekir. Liberal mükemmeliyetçi görüş ise temel liberal değerlerin eğitim yoluyla bireylere aktarılmasında herhangi bir sakınca görmez. Aksine çoğulcu, demokratik, ötekinin haklarına saygıyı ve bireyin özgürlüğünü/özerkliğini esas alan bir düşünce yapısına ulaşmak için liberal eğitim önemli ve gereklidir. Çünkü liberal eğitim, insanları kendi kültürleri dışında farklı kültürlerle tanıştırdığı ve çevrelerindeki dünyayı deneyimleyip onunla etileşime girmelerini sağladığı için bireysel özgürlüğe katkı sağlar.

Marksist teori devlet ve eğitim arasındaki ilişkiyi devlet ideolojisinin halk yığınlarına empoze edilmesi bağlamında ele alır. Batı Marksizmi, klasik Marksizm'in burjuva devletini sadece bir baskı aygıtı olarak değerlendirmesine ek olarak devletin aynı zamanda rıza üretmek kitleler üzerinde meşruiyet sağladığını tespit etmiştir. Siyasal iktidarlar kendi meşruiyet temellerini ideolojiler çerçevesinde kurarak, oluşturdukları düşünsel ve davranışsal normlar sayesinde toplumsal rıza oluştururlar. Çünkü ideolojiler, siyasal iktidara yabancılaşmış insanın ve toplumun kaygı ve korkularına getirilmiş cevaplardan oluşmaktadır. Althusser devletin ideolojik aygıtlarının aile, din ve eğitim gibi alanlarda siyasal iktidarın onanmasını sağladığını ifade eder. Bu alanlar içerisinde bireyler adlandırılır, kimlik kazandırılır ve devletin egemenlik alanına hapsedilir. Aynı şekilde bilginin kontrol edilmesi de siyasal iktidarlar için hayati öneme sahiptir. Hiçbir iktidar bilginin üretimi, düzenlenmesi, dağıtımı ve alıkonması olmaksızın uygulanamaz, gerçekleştirilemez. Marksist gelenek açısından devlet-eğitim-ideoloji-bilgi arasında siyasal iktidarın tahkimini sağlayan önemli bağlantılar vardır. Ancak pratikte sosyalist ülkelerde eğitim, resmî ideolojinin insanlara empoze edilmesi amacıyla oldukça sistematik, yaygın ve yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Modern ulus-devlet inşasında eğitimi en sistema-

tik, en yaygın ve en yoğun olarak kullanan faşizmde ise eğitim, toplumu bir bütün olarak ele alan, bir bütün olarak dönüştürmek isteyen ve total kontrol sistemi ile toplumu sürekli düzenleyen devlet, ideoloji, siyasal parti ve liderlik olgularının bütünlüğünü garanti etmek amacının bir aracı olarak işlev görmüştür. Devlet ve toplumu birlik ve bütünlük içerisinde birbirine eklemleyen, birbiriyle uyumlulaştıran ve ortak bir dünya görüşünü topluma dayatan bir siyasal sistem olarak faşizmin eğitim felsefesi, toplumu bir ideolojik bütünlük içerisinde plan ve programa tâbi kılarak propaganda aracılığı ile kontrol altına almaktır. Bu yüzden eğitim ile propaganda birbirinden ayrı düşünülemez ve amacı da toplumun siyasal iktidar tarafından “topyekün” siyasallaştırılmasıdır. Bu açıdan eğitim çok güçlü ve etkili bir mobilizasyon sistemi olarak en yoğun ve yaygın uygulanma alanını faşizmde göstermektedir. Faşist eğitimde bireyi ve toplumu şekillendiren tek özne devlet olduğu için devletin gücü ve üstünlüğünü, ideolojinin haklılığını topluma anlatmak, toplumsal sorunların sebeplerinin “düşman” ve “hain” iç ve dış şer odaklarının varlığına bağlamak görevi de eğitim kurumlarına aittir. Böylece öğrencilerin organik toplum/kitle aracılığı ile asimile edilip kontrol altında tutulması sağlanarak statükoya yönelik farklı düşün, eylem, tutum ve davranışlar yok edilerek tek bir ideolojik evren algılaması içerisinde “tek tip insan” yaratılması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Althusser, Louis. *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. çev. Y. Alp – M. Özışık. İstanbul 1991.
- Balibar, Etienne – Wallerstein, Immanuel. *İrk, Ulus, Sınıf*. çev. N. Ökten. İstanbul 1993.
- Barry, Norman P. *Modern Siyaset Teorisi*. çev. M. Erdoğan – Y. Şahin. Ankara 2018.
- Çetin, Halis. “Devlet, İdeoloji ve Eğitim”. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 25/2 (2001a), s. 201-211.
- a.mlf. “Liberalizmin Temel İlkeleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2/1 (2001b), s. 219-237.
- Foucault, Michel. *The Will to Truth*. çev. A. Sheridan. New York – London 1980.
- Gellner, Ernest. *Uluslar ve Ulusçuluk*. çev. B. Ersanlı Behar – G. Göksu Özdoğan. İstanbul 1992.
- Hay, Colin – Lister, Michael. “Introduction: Theories of the State”. *The State: Theories and Issues*. New York 2006, s. 1-20.
- a.mlf. “(What’s Marxist About) Marxist State Theory?”. *The State: Theories and Issues*. New York 2006, s. 59-78.
- Hegel, G.W.F. *Tarihte Akıl*. çev. Ö. Sözer. İstanbul 1991.
- Hobbes, Thomas. *Leviathan*. çev. S. Lim. İstanbul 2018.
- Kymlicka, Will. *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*. çev. E. Kılıç. İstanbul 2016.
- Rousseau, Jean-Jacques. *Emile*. İstanbul 1966.
- Taşgetiren, Ömer. “‘Liberal Otonomi’ ve ‘Gelenek’ Arasında

Modern Üniversite Eğitimi”. *İnsan & Toplum*. 4/8 (2014), s. 197-206.

Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*. çev. T. Parla. İstanbul 2014.

Tekin, Y. Modern Ulus Devletin İdeolojik Bir Aygıtı Olarak Eğitim ve 19. Yüzyıl Osmanlı Eğitim Sistemi. *Cihanmüma Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*. , 1/1 (2022).

Halis ÇETİN

ULUSLARARASI OKUL

Yabancılar için açılan eğitim kurumları.

Dünyadaki sosyoekonomik gelişmeler, ulaşım ve iletişim vasıtalarının güçlenmesiyle çok uluslu ticaret ve şirket ağlarında çalışanlar; savaş, kıtlık gibi sebeplerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan göçmenler; büyükelçi, konsolos, uluslararası sivil toplum kuruluşu personeli veya misyoner olan kimselerin çocuklarının eğitimini temin için açılan kurumlardır. Öğrencilerinin “küresel göçebe” diye tanımlanan ebeveynlere sahip olması, aynı şekilde öğretmenlerinin de ülkeler arasında seyyar halde bulunması, uluslararası programlarla İngilizce öğretim yapması ve akademik programlarının en az bir uluslararası bakalorya derecesi vermesi esaslarına dayanır. Büyük şehirlerde kurulan bu okulların program, öğretim dili, diploma veya not döküm belgeleri farklı ülkelerde yaşamayı kolaylaştırmakta, alınan eğitim ve kazanılan yeterlilikler kabul görmektedir. Bu işlevler, memleketinden başka bir ülkede yaşamak zorunda kalan ailelerin okul sorununu ortadan kaldırmaktadır. Küresel ölçekte bu okulların bazıları sadece ticarî amaçlarla ve yabancıların çocuklarına eğitim sunmak için ücretli olarak kurulurken bazıları da ideolojik veya dinî amaçlarla yola çıkmaktadır.

Dünyadaki ilk uluslararası okul 1886 yılında Londra’da açılan Spring Grove School kabul edilmektedir. Bunu Almanya’da Odenwald Schule (1910), Boston’da International School of Peace ile (1910) 1921-1924 yılları arasında Danimarka, Kalküta, Cenevre ve Yokohoma’da açılan benzerleri izledi. Uluslararası okulların artmasıyla 1951 yılında UNESCO Paris Genel Merkezi bünyesinde Uluslararası Okullar Birliği (International Schools Association [ISA]) kuruldu. Uluslararası Okullar Birliği, 1964 yılında “Uluslararası Bakalorya Diploma Programı”nı, 1968’de ise Uluslararası Bakalorya Örgütü’nü oluşturdu. Cenevre’de eğitim alanındaki ilk hükümetler arası kuruluş olan Uluslararası Eğitim Bürosu (Bureau International d’Education [IBE]) 1925 yılında hayata geçirildi.